

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

183-1/2016

Београд

ЉЕ

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 42788 датум 02.11.2016

МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА
ИСОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Немањина 22-26

11 000 Београд

Поштовани господине Иванишевић

У складу са чланом 46. став 7. Пословника Владе („Сл. гласник РС“, бр. 61/2006 - пречишћен текст, 69/2008, 88/2009, 33/2010, 69/2010, 20/2011, 37/2011, 30/2013 и 76/2014) у прилогу Вам достављамо мишљење Заштитник грађана на текст **Нацрта акционог плана за примену Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025. за период од 2016-2018. године**, који сте нам доставили на мишљење, у прилогу акта број: 119-011-00189/2016-16 од 27.10.2016. године.

С поштовањем,

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Роберт Сепи

**МИШЉЕЊЕ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА НА ТЕКСТ НАЦРТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА
ПРИМЕНУ СТРАТЕГИЈЕ ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У РС
2016-2025, ЗА ПЕРИОД ОД 2016-2018. ГОДИНЕ**

Начелне примедбе

Усвајање АП у последњем кварталу године на коју се односи, као и чињеница да нису све активности буџетиране, су оправдани разлози због којих је неизвесна његова примена.

Управо како би се то избегло, односно како се не би поновиле лоше праксе, у Редовном годишњем извештају Заштитника грађана за 2015. годину¹ скренута је пажња да је веома важно да се мере Стратегије, имајући у виду ниво њихове општости, Акционим планом за њено спровођење значајно конкретизују и операционализују и да се донесе без одлагања, са потребним буџетским средствима за његово спровођење.

Имајући то у виду, извесно је да ће доћи до ревидирања овог АП и због тога је потребно предвидети да основ тог поступка пре свега буду прикупљени подаци о резултатима, стечена искуства, идентификоване препреке итд., поред консултативног процеса.

Такође, у Делу V. Праћење и спровођење Акционог плана, потребно је навести крајњи рок да се донесе план праћења реализације АП, начин прикупљања података и динамика извештавања, јер је то начин да се правовремено утврди потреба и реагује у циљу његовог спровођења.

Појединачне примедбе

Део I. ОБРАЗОВАЊЕ

У активности 1.1.3.3, у показатељима активности треба прецизирати шта се подразумева под појмом: „представника предшколских установа ромске деце“, или извршити техничку редакцију текста ако је реч о грешци.

У активности 1.2.1.3. на основу показатеља није могуће утврдити да ли је планирано формирање листе сарадника који познају ромски језик и на основу којих критеријума, како би било омогућено да се њихов број прилагођава потребама.

Потребно је планирати критеријуме који би јасније уредили шта се подразумева под језичком асистенцијом/подршком, ако термин указује на разлике у односу на претходно наведене стручне сараднике.

У активности 1.2.1.5. потребно је навести следеће показатеље:

- „Повећан број девојчица ромске националности које прелазе у пети разред“,
- „Број и врста мера за спречавање са посебним фокусом на разлозима због којих девојчице ромске националности напуштају основну школу и не настављају са школовањем“,

¹ <http://www.zastitnik.rs/index.php/izvestaji/godisnji-izvestaji> стр. 81 и 91

- „Повећан број девојчица ромске националности које уписују први разред средње школе“,
- „Број и врста мера за спречавање ромске деце да напусте школовање након завршетка основне школе са посебним освртом на разлоге због којих девојчице ромске националности напуштају основну школу и не настављају школовање“.

У активности 1.2.1.6. треба навести и показатељ: „Проценат ромске деце која прелазе у пети разред (у односу на укупно уписану децу), разврстан по полу“.

Пре активности 1.3.1.4. било би потребно уврстити нову активност 1.3.1.3. која гласи: „Уклонити садржаје из наставних планова и уџбеника који садрже стереотипе о родним улогама“, а затим у целом тексту АП ускладити нумерације активности које следе.

У односу на активност 1.4.1.4. указујемо да је ради остваривања овог оперативног циља потребно дефинисати обавезу школа да се обрате надлежном министарству за добијање сагласности за организовање наставе изборног предмета ромски језик када је број ученика, који су изабрали тај изборни предмет, мањи од 15.

У Оперативни циљ 5: Обезбедити већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и образовање ромских стручњака у областима од значаја за ромску заједницу и спровођење *Стратегије*, указујемо да је показатеља утицаја број Рома и Ромкиња који уписују факултете и високе школе потребно да буде раздвојен по основу пола.

У односу на активност 1.5.1.2. указујемо да је ради спровођења ове активности потребно претходно дефинисати критеријуме и показатеље на основу којих се одређене студије сматрају да су од **посебног** интереса за ромску заједницу.

У активностима 1.5.1.3; 1.5.1.4. 1.5.1.4. потребно је прецизно дефинисати шта је садржај ових активности, јер се овде користи други и различит термин „од интереса за ромску заједницу“, за разлику од претходне активности (где је од посебног интереса), а у активности 1.5.1.4 се говори о „приоритетима за ромску заједницу“.

Заштитник грађана поздравља активности 1.6.1. 5. и указује да је проблем што још увек нису обезбеђена средства за њено спровођење.

Део II. СТАНОВАЊЕ

У активности 2.1.1.1. потребно је јасно дефинисати критеријуме и параметре који одређују значајно учешће ромске популације у некој локалној самоуправи.

У активности 2.3.2.1. потребно је прецизирати на које се објекте односи ова активност, јер приликом подношења захтева за озакоњење нема могућности да се води евиденција о националној припадности подносиоца.

У оквиру Оперативног циља бр. 6 потребно је сагледати разлоге (да ли су техничке природе) да се користе различити термини „право на адекватно становање“ и „право на адекватан смештај“, како би се отклонила могућност проблема у примени.

Дело III. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Оперативни циљ 1: Повећати учешће радно способних Рома и Ромкиња на формалном тржишту рада, у показатељу активности: „Креирани су и спроведени додатни програми активације ромске популације на тржишту“, потребно је на крају реченице додати речи: „са освртом на специфичне тешкоће са којима се суочавају девојчице и жене Ромкиње, у циљу њиховог превазилажења.“

У односу на активност 3.1.1.1. указујемо да на крају реченице треба додати речи: „са освртом на специфичне тешкоће са којима се суочавају девојчице и жене Ромкиње, у циљу њиховог превазилажења“.

У оперативном циљу 2: Превенција и смањење дискриминације Рома и Ромкиња на тржишту рада, показатељ који гласи: „Број притужби на случајеве дискриминације Рома и Ромкиња при запошљавању поднетих Повереници за заштиту равноправности и Заштитнику грађана.“ треба раздвоји у два показатеља и преформулисати тако да гласе: „Број притужби на кршење права Рома и Ромкиња при запошљавању поднетих Заштитнику грађана“ као и „Број притужби на случајеве дискриминације Рома и Ромкиња при запошљавању поднетих Повереници за заштиту равноправности“.

У истом циљу, у показатељу утицаја који гласи: „Оснажени су капацитети организација цивилног друштва које заговарају унапређење положаја Рома и Ромкиња и припадника ромске заједнице о значају забране дискриминације и спроведени посебни програми за њихово оснаживање у процесу идентификације и пријаве облика дискриминације, права.“ на крају реченице треба додати речи: „као и других облика кршења њихових права“.

У истом циљу, у показатељу утицаја који гласи: „Повећан је ниво информисаности о забрани дискриминације у областима приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада за запослене у релевантним институцијама на националном и локалном нивоу, као и у удружењима послодаваца.“ потребно је преформулисати тако да гласи: „Повећан је ниво информисаности о забрани дискриминације у областима приступа тржишту рада, запошљавања и **кршења** права по основу рада за запослене у релевантним институцијама на националном и локалном нивоу, као и у удружењима послодаваца.“

У истом циљу, у показатељу утицаја који гласи: „Смањен је број пријављених облика дискриминације у области приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада Рома и Ромкиња.“ потребно је преформулисати тако да гласи: „Смањен је број пријављених облика дискриминације у области приступа тржишту рада, запошљавања и **кршења** права по основу рада Рома и Ромкиња.“

У односу на активност 3.2.1.2. указујемо да је потребно је редефинисати ову активност имајући у виду да је планирано и да се очекује што хитније доношење Закона о бесплатној правној помоћи.

Активност 3.3.1.1. је потребно преформулисати тако да гласи: „Подржати укључивање на тржиште рада незапослених лица ромске националности **узевши у обзир специфичне тешкоће са којима се суочавају Ромкиње**, посебно корисника новчане социјалне помоћи, кроз мере активне политике запошљавања: обуке за активно тражење посла, тренинге

самоефикасности, клуб за тражење посла, сајмове запошљавања и обуке за развој предузетништва”.

У односу на активност 3.3.2.2. скрећемо пажњу да ова активност и показатељи нису предвидели покрајински ниво.

У односу на активност 3.6.1.2. указујемо да је ради спровођења ове активности, претходно потребно уредити критеријуме на основу којих се јасно може утврдити потреба постојања координатора за ромска питања у јединицама локалне самоуправе, као и радно правни статус, права и обавезе ромских координатора у јединицама локалне самоуправе. (Видети Мишљење Заштитника грађана <http://www.zastitnik.rs/index.php/2011-12-11-11-34-45/4951-inis-rs-v-drz-vn-upr-v-i-l-ln-s-upr-v-d-dr-di-ri-ri-u-z-b-vlj-nj-p-sl-v-r-s-ih-rdin-r>)

Део IV. ЗДРАВЉЕ

У односу на активност 4.1.1.1. указујемо да би од великог значаја за повећања броја Рома и Ромкиња који користе јавно-здравствене програме и активности било повећање постојећег броја ромских и здравствених медијаторки како би својим посетама могле да обухвате што већи број ромских насеља, што је с обзиром на њихов тренутни број немогуће. Резултати садржани у Посебном извештају ЗГ, показују колико је значајно ангажовање ромских здравствених медијаторки за обухват Рома и Ромкиња јавно-здравственим програмима. Ова активност може да буде експлицитније предвиђена у оквиру Активности бр. 4.4.1.4. где је као показатељ предвиђено „Обезбеђена средства за 80 здравствених медијаторки у 2017”, што је и даље недовољан број здравствених медијаторки у односу на реалне потребе.

Активност 4.1.1.2. потребно је преформулисати тако да гласи: “Подржати удружења и ОЦД за активности које доприносе очувању здравља Рома и Ромкиња (унапређење хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима, повећање обухвата обавезне имунизације, побољшање сексуалног и репродуктивног здравља, превенција хроничних незаразних обољења, побољшање нутритивног статуса одојчади и мале деце у ромским насељима, смањење болести зависности и инфекције вирусом ХИВ-а и другим полно преносивим болестима, спречавање и сузбијање насиља у породици и партнерским односима и злостављања и занемаривања деце и подизање свести о штетности и кажњивости насиља у породици и партнерским односима и злостављања и занемаривања деце и други ризици).

Оперативни циљ 4 потребно је преформулисати тако да гласи: „Унапредити приступ квалитетној здравственој заштити без дискриминације и кршења права на здравствену заштиту”, како би као један од показатеља утицаја могао да остане Извештај Заштитника грађана”. Уколико предлагач не прихвати ову примедбу, потребно је из показатеља утицаја изоставити Извештај Заштитника грађана.

Део V. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

У Активности 5.1.1.1. другу алинеју потребно је преформулисати тако да гласи: “- развоја програма унапређења превенције и подршке с циљем смањења броја малолетничких и принудних бракова и малолетничких трудноћа у ромској заједници, развоја програма унапређења превенције и спречавања насиља у породици и партнерским односима и

злостављања и занемаривања деце и подизања свести о недозвољености и штетности насиља у породици и партнерским односима и злостављања и занемаривања деце”.

У односу на активности предвиђене за спровођење 2. Мере: „Унапредити систем превенције, заштите, подршке и реинтеграције жртава трговине људима ромске националности, као и систем реинтеграције тражилаца азила и повратника, међу којима је велики број Рома и Ромкиња, по основу Споразума о реадмисији”, указујемо да је потребно предвидети и конкретне услуге подршке и реинтеграције одраслих жртава трговине људима ромске националности, као и припадницима вишеструко дискриминисаних друштвених група од којих су многи особе ромске националности (ЛГБТИ особе, особе са инвалидитетом).

У оперативном циљу 3 после речи: “одрасле” потребно је додати запету и речи: “услуге посвећене подршци и оснаживању жртава насиља у породици и партнерским односима и злостављања и занемаривања деце”.